

הרבי חננאל קורה

דין מתנת שכיב מרע בירושה

שאלה:

ראובן שחלה, וצוה ליתן לשמעון מנכסיו. וכלול בתחום הנכסים גם הלוואות שלא באו לידי גביה, וכן חובות בנקיים הנמצאים גם בבנק עכו"ם.

א. השאלה העומדת לפנינו האם אכן חלה הצואה על דברים אלו, והאם ניתן למוחלט הלוואות אלו. או שנאמר, שהכח עבר למקבל המתנה, ובידו הדבר למוחלט. ואם יש חילוק אם אותו פלוני המქבל הוא ראוי לירש את המצואה החולה, או לא.

ב. שאלה נוספת שיש לדון בה, אם כלול בנכסים גם דברים שלא הגיעו ליד הנזון, כדמי שכירות של קרקע, אלא דמי השכירות לחודר, וכיו"ב. האם חלה המתנה, ואם יש חילוק אם בשעת מיתה באו דמי השכירות לעולם אף שבעת אמרה לא היו בעולם. ואם יש חילוק אם מקבל המתנה לא בא לעולם.

ג. באופן שכולל בנכסיו דברים שאינם ברשותו, בדברים שנגנו לו ממנו, או פקדנות שאצל אחרים אינם בעין, או שփר הנפקה, האם חלה המתנה. או דברים שיש לנוזן רק טובת הנאה כגון שעוזה על מתנות כהונת, וכיו"ב.

מצינו הכלל שמתנת שכיב מרע בירושה שויה רבנן. והנה علينا לברר בזה מה הם השלכותיו של הכלל זה לפ्रטוי דין מתנת שכ"מ. ובעו"ה ננסה לברר במה נקודות הקשורות להזה ונציגים בקצרה.

ועתה נבוא בס"ד לדון כפי מסת ערך בפרטים הנ"ל.

נומלן משום ירושה ואם לאו נומלן משום מתנה, סבר רב אדא בר אהבה למייר אם ראוי לירושו אלמנתו ניזונית מהן ואם לאו אין ניזונית מהן א"ל רבא מגער גרעא השתא ומה ירושה דאוריתא אמרת אלמנתו ניזונית מתנה דרבנן לא כ"ש. והביא ב"י בארכונה פלונת הראשונים שברא"ש כתוב דמסקנת הגמ'

א. מחלוקת הראשונים אם אפשר לנבות מתנת שכ"מ למזון האשה והבנות דין זה שמקבל מתנת שכ"מ נובים ממנו מזון האשה והבנות, נפסק בטוש"ע (ס"ר רנ"ב). ובב"י ציין להז דברי הגמ' ביש נוחליין שאמרו והוא דהוה שכ"מ א"ל נכסים למאן דילמא לפלוני וא"ל אלא למאן, אמר רב הונא אם ראוי לירושו

מצד דירוש יורשה, וא"כ ה"ל למשר
בפشوטו דכמו שמצוינו שמירושים נובים,
ה"נ שיגבו ממוקבל מתנת ש"מ, ולמה
הווצרך לטעם הנ"ל קודם בזמנן. ונראה
בפשוטו לצורך לבאר דוחוקה לרמב"ס
דרהא עכ"פ מצינו בגמ' דגיטין דמתנת
ש"מ נקרא משועבדים למזון האשא
והבנות, ועכ"פ שצורך לחלק כמו שחילק
הרשbab'a דכל מה שנקרה משועבדים,
זה רק לעניין שאם יש יורש לנבות ממנה
חשיב מזון האשא והבנות כמשועבדים
שאין אפשרות לנבות מהם, אבל אם
אין יורש שוב אפשר לנבות מהם. וא"כ
צ"ל דסביר רמב"ס דכיוון שעכ"פ מצינו
רבאוף שיש יורש הי' גדר דמשועבדים,
עכ"פ דעתך לאינו גדר של ירושה ממש,
ונם האפשרות נבי' לא מדין יורש הוא,
אלא מדין מקבל מתנה ולקוחות
שאפשר לנבות מהם, ומה שאפשר
לנבות עכ"פ מטעם קודם בזמנן, דמתנת
ש"מ לאחר מיתה ומזון האשא והבנות
בשעת גמר מיתה.

ג. **ביואר שיטת הרי"ף בהק דיןא**
והנה בקצתו"ח הביא שדעת רי"ף לא
ביביאור הרמב"ס בזה מצד שיש קידמה
בזמן למונות על מתנת שכ"מ, דבאמת
תורייחו חilly לאחר מיתה ולא קודם,
רק דאית"ה מונות נובים ולא נתבאר
הטעם לה. והביא דברי ר"ן שזה מצד
שקודם בתקנה, וכי שלא מובן הסברא
בזה. אלא כתוב דהסבירא בזה עפ"י
סוגיא דהתמורה שאמרו שהאומר על
בכור שעם יציאת רovo יהי' עליה, מצד
הדין שדברי הרבה ודברי התלמיד דברי

שבכל גוני אף לאינו ראוי לירושו, דינו
בירושה לעניין זה שנובים מזון האשא
והבנות. וכותב דמה דמבחן בגמ' דנקרא משועבדים ולא נובים למזון
הашא והבנות, זה רואן בנוטן מחיים,
אבל לאחר מיתה נובים. והאריך שם
ההגאנים פליני ולמדו להיפך, דמסקנת
הסוגיא דاتفاق בראיו לירושו, לא נובים
מזון האשא והבנות. והוכחתם זהה מהא
דנקרא משועבדים, ועכ"פ דגמ' מתנת ש"מ
הו' משועבדים. ורשbab'a בתשובה כתוב
דיש סיוע לדעת הגאנים, אבל מה
נעשה והסבירו עם הרי"ף כל האחרנים
וأنو אין בנו כה לחלוק על דבריהם
שנביאים ובני נביאים הם וכו', עי"ש.
עוד חובה בבב"י דעת הראב"ד בהשנות,
ועוד יבואר בזה להלן.

ב. שיטת הרמב"ס בטעם הך דיןא

רגנית מזון אשא וبنות
והנה בטעם הדבר שנובים למזון האשא
והבנות מתנת שכ"מ, כתוב בשו"ע
ומקורו לזה ברמב"ס (הלו' זביה פ"ח) כיון
שמנתנת שכ"מ לא קונה רק לאחר
מיתה, ובmittato כבר נתחייבו הנכסים
בכתובה ומזונת. וביאור הדברים כמ"ש
בקצתו"ח כאן מתנת שכ"מ חל רק
לאחר מיתה ומזון האשא והבנות
נתחייבו בגין מיתה, ונמצא שקדמו
בזמן למנתנת שכ"מ. והנה מה דלא
יל"ע בטעם זה, דלמה לא כתוב רמב"ס
הטעם בפשוטו דכיוון מתנת שכיב מרע
בירושה שוויוה רבנן, וכמו שיתבאר
להלן מה א' מצינו שהלואתו לפולוני
מהני במתנת שכ"מ, ולטעם אי' בגמ'

בגדר ירושה ממש, ולבן גובה ממך כל מתנה, ודוק". וצ"ל דעתה"ח שמיין בתירוץ זה אויל כמ"ש לעיל דבריו רכשיש יורש לא נובים, ע"ב הגדר הגבי" לא מדין ירושה כלל, אלא אף מדין משועבדים, דאפשר לנבות מצד זכות קדימה, וכן".

ד. שיטת רmb"ם בהלי אישות
ובעצם שיטה זו דעתה הר"ף דתורייהו מזונות ומתנת ש"מ שניהם חלים לאחר מיתה, ואפ"ה יש קדימה למזונות על מתנת ש"מ, נתבאר גם ברmb"ם (להלן אישות פ"ט ה"ב) דמה שמצויאין למזון האשה והבנות דשניתן באין כאחד. וגם כאן לא נתבאר הטעם למה מ"מ מזונות בשיטת ר"ף או מצד דברי הרב ודברי התלמיד או כסברת האבן"מ המתנת ש"מ כירושה. ולפ"ז יצא גם לרmb"ם רש"ט כירושה. והגיה כדין ירושה, ובשאן יורש אחר, הגיה כדין ירושה. ורק בשיש יורש נחשב כמשועבדים. וראב"ד שם כתב להשיג עליו בחrifות שודאי שנדר מתנת ש"מ כמשועבדין. וכותב דיש לו הרבה ראות לזה, אלא שלא הבהיר, ולבן לדעתו אין נובים מזונות האלמנה (והובאה שיטת הראב"ד בכט"מ הלי' זביה וכן בב"י (פי רנ"ב) דרך מזון האלמנה נובים). ובטעם שיטת ראב"ד נראה ברור כמו שתබאר לעיל בסוגר דכיוון שמצויאנו שבגמ' ניתין נקרא מתנת שכיב מרע כמשועבדים, ע"ב דיליכא בזה שום חילוק, וסביר דבכל גווני נחשב כמשועבדים (עי' מקורות

הרבות שומעים, והו בכור. וזה לנוון זה דברי הרב שומעים, ונשאר אצל המזונות שהם מתקנת החכמים, ע"ש. (וראיתני בקובץ שיעורים ב"ב שהעיר בוה על דעתה"ח שלא דמי לסוניא דתמונה, דשם ב' הקדושות סותרות Dao, שיחול קדושת בכור או קדושת עלת, ובוה י"ל הידין בדברי הרב ודברי התלמיד. משא"כ כאן שאין הדברים סותרים, דיכול להיות שאף שהל מתנת ש"מ, מ"מ איבא זכות גבי" למזון האשה והבנות, ע"ש) ועכ"פ גם למחלק זה דעתה"ח צ"ל כמו שתබאר לעיל בדברים מצד סברא דירושה לא שיק לומר דמזונות יגבו כמו מירשים, דכיוון שמצויאנו שדין משועבדים להם, ע"כ גם שכבר אפשר לנבות מהם, לא מצד דין ירושה נובים, אלא אף דוח דין מתנת מ"מ יש סיבה להקדים המזונות מצד סברא דברי הרב ודברי התלמיד או כסברת רmb"ם שקדם בזמן השعبد.

אולם מצינו ביאור אחר לדעת הר"ף דאף דתורייהו חilly לאחר מיתה מ"מ נובים מזונות, רכתב באבני מלאים (ס"י ק"ג סק"ד) דהטעם להה בnl, דכיוון שמצויאנו שמתנת ש"מ כירושה לעניין שאפשר להקנות הלווה במתנת ש"מ זה מטעם דירושה, מטילא ה"ה לעניין גביה שנובים המזונות כדין ירושה. וכך רץ לבאר לפ"ז המבואר לעיל דאף רכל ומ"ן שיש יורש אחר ציריך ליקח מהירוש, ולא לנבות מהמקבל מתנה, דוחה נקרא משועבדים כ"ז בשיש יורש אחר. אבל אם ליבא יורש אחר שוב הו

ש"מ כירושה, ומайдך חשיב במשועבדים לענין מזון האשא והבנות. וכותב הר"ן לחلك דמתנת ש"מ במקצת החשיב במשועבדים, ומהנת ש"מ בכולה כירושה. ותקשה קצוה"ח לפ"ז יוצא דמתנת ש"מ בכולה שזה כירושה ליבא דין קדימה, וא"כ קשה למה במתנת ש"מ יש דין קדימה. וכותב שם גם ברמב"ן מבואר דמתנת ש"מ בכולה כירושה וליבא דין קדימה, וא"כ למה לענין אחריו איכא דין קדימה (ולעט העניין, לבא ילי' דיווצה לבא ברור מדרעת רmb"ן ור"ן דביוון דמתנת ש"מ בכולה כירושה ליבא דין קדימה, ולפ"ז לבא נס אם יש יורש אחר אפשר לנבות מהשב"מ, גם הוא חשיב כירוש. ולעיל ברמא"א (ס"י רנ"ב) איתא בפסותו דאם יש יורש אחר, לא גובים מקבל מתנה. ולכ"א להנ"ל לר"ן ורmb"ן לא ניחא, לדידחו לבא ליבא דין קדימה. וגם צ"ע למה קצوت לא העיר שם מדברי ר"ן ורmb"ן, ורק העיר מדינא דאחרין, ויל"ע. ועי' קצות דלפ"מ"ש רשב"א בגיןן א"ש גם במתנת ש"מ בכולה יש חילוק אם יש יורש או לאadam יש יורש נחשב למשועבדין, ורק היבא לדיבא יורש הוイ כדין ירושה. ומילא א"ש, ראה"נ דיש דין קדימה באחריו לנבות מאחרון. ונמצא עכ"פ דישongan פלונתא בניל, לרשב"א נראה דחילך דהיבא דaicא יורש הוי במשועבדין, והיבא לדיבא, הוי כירושה. ולר"ן ורmb"ן בכלל, גוני הי כירושה במתנת ש"מ בכולה, וא"כ לדידחו בנסיבות הא גובים מזון האשא ובנות הוא מצד יורשה.

וציונים למהדרי פרנקל שהביאו לספר התרומה שכtab בשם רב"ד דהרא"י שלו דනחشب משועבדין מסוגיא דעתין הנ"ל). וניל' דסובר רב"ד דבכל גוני נחشب משועבדיסו ומה שמצוינו דלענין הקנאת הלואות נחشب כירושה כתעם דירוש יורשת, ייל' דסובר זה רק לענין דרכי הקנאה דמתנת שב"מ, דלווה נתנו חול' גדר דירושה. אבל אחר שכבר זכה, לענין הגביה נחشب לנMRI מקובל מתנה ולא כירושה, ושוב דין כמשועבדים שלא גובים מזון האשא והבנות. ומה שאלמנה גובה אליבא דראב"ד, ביארו בזה (עי' אבי עורי הל' אישות) דביוון דחיווב מזון האלמנה הוא חיווב על האב, לבן יש לו קדימה דבאחה לנבות. משא"כ מזון הבנות דהוא חיווב על היהודים, בזה בין דחילוי אהידי ליבא קדימה. (והנה אף שתබאר לעיל דאליבא דרי"ף ורmb"ס בהל' זביה ייל' דסברי דכשנובים מקבל מתנה הוא לא מדין יורשה, ואפ"ה יש קדימה, היינו משום דהם ס"ל רקודמת בזמן מצד דחילוי קודם דמוזנות בשעת גמר מיתה או מצד דברי הרבה ודברי התלמיד, אבל ראב"ד לא סובר מזה).

ה. פלונתת הראשונים במתנת ש"מ בכולה אם יש דין קדימה באחריך והנה בחו"מ (ס"י רנ"ג) בדין דש"מ שנתן מתנה ואמר ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני, דיש דין קדימה, דבע"ח גובה מאחרון ואח"ז משלפנו ומשלפני פניו. וכותב קצוה"ח שם להקשות מר"ן בגיןן שכtab להקשות מצד א' מצינו דמתנת

שכ"מ. ובתום פליני ע"ז וכתבו דאף לר"פ רסובר טמא דיורש יורשה, י"ל שלא שיק יורשה על אויר אלא יורש האויר עם הבית, וכן לגבי פירות דקל. ועי' קצוה"ח (ס"י קב"ח) שכתב שנראה מזה לכוא פלונתא אם טמא דיורש יורשה נשאר למסקנא, לר"ן נדחה למסקנא, ולהתום לא נדחה. וכתב שם דגמ דעת בעל המאור נראה כתום' דידירה לחוד בלבד גוף לא שיק בירושה וכן לא שיק במתנה ש"מ, ומובואר נקט הטעם דיורשת. וכתב עוד בקשות שם שבמהרי"ט (ח"א ס"י צ"ה) האריך בויה אם נשאר טמא דיורש יורשה, ונראה שם מסקנותו שנשאר دائיכא חך טמא דיורש יורשה. אולם להלן יבוא שד' ב"ח נראה לא כן, שלא נשאר טעם זה למסקנא, ועוד בויה להלן.

ג. הטעם של מתנה שכ"מ במלואה לא מוועיל מהילה

עוד נתבאר בוגמי' שהנותן מתנה ש"מ על שטר חוב אף דבשאар מכירת שטרות מהני מהילה, מ"ט במתנה ש"מ לא מהני מהילה ואף יורשו לא יכול להחול. ובسم"ע כתוב לבאר הטעם זהה רחוץ' רקנו מצד שלא תטרף דעתו עליו שלא יויעיל מהילה. וכתב לדוחות דברי העיר שוזן שכתב טמא אחרינא שכיוון שמתנת ש"מ כירושה שוויה רבנן, ממילא כמו שירוש לא יכול להחול אלא רשות היורש להחול בלבד רשות השכ"מ. והקשה ע"ז סמ"ע דהלא מצינו ובמש"ג לעיל דבשיש יורש לא גובים מזונות

ונתבאר עכ"פ בכ"ז, דיש כמה שיטות בוה. דלרמב"ם בהל' זכה נראה שבעצם הנביה של מתנת ש"מ לא יורשה רק דאפא"ה איבא קדימה מצד קדימה בזמן. ולרי"פ ורמב"ם בהל' אישות דמנונות חל לאחר מיתה יש לבאר בכמה אנפי או דנמא בנ"ל דזה גדר דמשועבדין ואפא"ה יש קדימה מצד דברי הרבה או דבאמת בשאיין יורש הוא בגדר של יורשה ומדין זה אפשר לנבות למון האשה והבנות. וכ"ג שיש לבאר בד' רש"א שכשאין יורש אחר הגבי' דמנונות מדין יורשה. ולראב"ד ס"ל דזה רק גדר דמשועבדים לעניין נביה וגם סובר דליך קדימה בזמן ולכון לדידי' לא גוביים, לר"ן ורמב"ן נראה להפוך דבכל גוני מתנת ש"מ בכולה גדר של יורשה ומשמע אף היבא دائיכא יורש נחשב בירושה ולפ"ז פשטוט دائיכא גבי' דמנונות.

ה. דין שכ"מ הנתון מלואה ע"פ

עתה נפן ונשוב לעיקר דברי הגמ' שאמרו דשכ"מ האומר הלואתי לפולני הלואתו לפולני. ומובואר בוגמי' למסקנא דעתמא דAMILTA או מצד דכמו دائית' בבריא במעמד שלשahn, לכון גם מהני מתנת ש"מ בהלואה. או מצד דיורש יורשה דכיוון דשיק יורשה בהלואה, ה"ג למתנת ש"מ. ולדינא כתוב בויה בר"ן וכ"ה בנמקי' דכיוון שמצוינו שדרית בית וכן פירות דקל לא מהני בשכ"מ, ולכוא אם הטעם מצד יורש יורשה הלא אפשר לעשות יורשה על אויר, ולמה לא מהני במתנת ש"מ. וע"כ דלא קייל בהק טמא, ולכון ליבא לדירות בית במתנת

הגוף עובר (ובעיקר حق מילתא שבמיעם"ש לא מהני מחילה, עי' אריכות דברים בש"ך (ס"י ס"ו) בשיטות הראשוניות). וע"פ נתבאר לעבר שעבוד הגוף, וכtablet לפ"ז יוצא חידוש שלא נמצא בפוסקים, שבמתנת שכ"ט המקבל יכול למוחל, וכדין יורש שיבול למוחל, ונשאר בצע"ע לדינה. ומ"מ אף אחר דברי הרעק"א דחו"ב ביורש ממש, שעבור שעבוד הגוף, צ"ב עכ"פ טענת הסמ"ע דמצינו הדיוירש קודם לגבות ממנו למქבל מתנה, וא"כ למה לענין זה הווי ביורש. ונראה שצורך לבאר כמ"ש לעיל, דאה"ג דلغבי דברי החקנאות הווי ביורש גמור בכל גוני, ולבן גם שעבוד הגוף עובר. אבל אחר שנקנה, חורף להיות מצב של משועבדין, ולא ביורשה, ולבן גובים קודם מהיוירש ולא מהמקבל מתנה, ודוק' בזה.

ת. מקבל מתנת שכ"ט בכולה, אם מוטל עליו חיוב קבורה

וכיוון דאיירין בהחילוק שבין דברי הKENNI לשכ"ט, שבוה השווינו שכ"ט לירישה, משא"כ לשעת נבייה, רזה גדר של משועבדים. יש לדון בהא דאיתא בחו"מ (ס"ס רנ"ג) שהאומר אל תקברוני מנכסי לא שומען לו דלאו כל במיini להטיל עצמו על החיבור ולשייר לבניו נכסי. וכן מבואר עוד שם נתן מתנות ושיריר לירשו, דאמירין שהקבורה מוטלת על היוירים. עי' רעק"א שצ"ין מונחת יעקב, וכן בשווית דברי ריבות שכתחבו לדון באופן שנתן הכל במתנת שכ"ט על מי מוטל הקבורה. וכתו

ממקבל מתנה, וע"כ שלא ניתן מושם לירוש כדין היורש שהוא ברעה דאבות, וע"כ דאיינו ממש יורש, וא"כ היורש יכול למქבל המשב"מ, ורק מושם למוחל (והנה יש להעיר להמבואר לעיל, דכל טענת הסמ"ע רק להצד דאה"ג מוכח מזה שנובים מיורש ולא ממქבל דע"כ שהוא גדר של משועבדין ולא של יורש, ובנ"ל. אבל לרמב"ן ור"ן דבכולה בכלל גוני חישיב ביורש, א"כ לכא' ליכא לטענת הסמ"ע. אלא שברור שכונת הסמ"ע בהשנתו על הע"ש הוא למאי דקיעיל לדינה דגובה מהיוירש, וע"כ דלאו שם יורשה ממש על המתנת שכ"ט, וע"כ מבואר שלא בהע"ש).

ובש"ך כתוב ליישב השנתה הסמ"ע, העצם סברת הע"ש כבר מבוארת בראשונים (עי' נМОקי ועוד) דחו"ב ביורש, וא"א למוחל היורש שלא יורש חבירו. וכי הש"ך דצ"ל שעשאוهو ביורש של תורה. ובביאור הדברים מצאתי בשווית הגרעק"א תליתהה (ס"י ע"ח) שכתב לבאר דעתך יש כאן חידוש במתנת שכ"ט יותר ממכך שטרות שנם שעבוד הגוף עובר וכדין יורש ממש, ולבן לא יכול היורש למוחל. ובזה פליג על הסמ"ע שהבין שעבוד הגוף לא עובר, וכtablet הגרעק"א דסבירא זו צ"ל שלא מיביעה לטעם רזה מצד יורש יורשה, א"כ עכ"ב שעבוד הגוף עובר וכדין יורשה. אלא אף להטעם דאיתא בבריא במעמד שלשותן, צריך לחדש רבעמיד שלשותן ליכא מחילה, שעבוד

ممילא בעכו"ם דלא שייך מעמ"ש דליך סמכות דעת, שוב לא שייך להקות הלוואת עכו"ם. ומכואר שדעת ב"ח דלא ס"ל לדינה טעם דירוש ירושה (ובדעת הר"ן שהובא לעיל, ועי' מהרי"ט (ח"א סי' צ"ה) שדן באורך בעניין זה אם קי"ל בסברא דירושה ירושת, ועי' שכטב דאף לטעמא דאיתיה בבריא שיך בהלוואת עכו"ם, ע"ש). ויש לדון דנקותא בין הטעמים, לשכ"ט המקנה חובות בנקיים שברשות עכו"ם. לטעמא דבר"ה דכיוון דליך במעמ"ש, א"כ ה"ח לחובות בנק של עכו"ם דלא שיך במתנת שכ"ט. אבל לטעמא דסמיכות דעת, י"ל דבחובות של בנק ליבא הסرون דסמיכות דעת (ועי' פרחי חושן בשם משפט שלום בזה).

ו. חידוש הנתייה"מ שנותן הלוואת עכו"ם בכלל נכסיו

ובנתיבות כתוב דברא פון שנותן ליורש בלשון ירושה הלוואת עכו"ם בכלל שני חלקים מנכסיו, דבזה ליבא הסرون דסמיכות דעת. ועי' בפתח"ש שנסתפק בכוונת דבריו, דבפשוטו מסיים דבריו שכטב שהנדון משום שנtan הלוואת עכו"ם בכלל ב' חלקים מנכסיו, א"כ הוא סברא אף במתנת שכ"ט דבכה"ג שכולל, ליבא הסرون דסמיכות דעת. אבל מריש דבריו משמע שהנדון הוא מצד ירושה. ובתחלה כתוב בפתח"ש לבאר שהכוונה לעניין הנהלה ליורש, דבזה יכול להקות הלוואת עכו"ם מכלל חלק מנכסיו. אלא שהוקשה לו ע"ז דשיטה הנתיבות להלן (ס"י רפ"א)

רמול הקבורה על מקבי המתנות, שдинם כירושה. ולכא' היה מקום לדון להכלל שבעצם לעניין גביה אמר"י דין גדרו כירושה, אלא בשאר מקבי מתנה, א"כ למה לעניין קבורה יש חובה למকבי מתנה לקבור אותו, רוח חוב דירושים. אך נראה פשוט זהה ל"ק, כיון שישוד הסברא בזה דלאו כל כמיini להFAIL עצמו לציבור וליתן לירושים, א"כ סברא זו שיביא גם למקבלי מתנת שכ"ט, ואף אם אין גדר של ירושה ממש, וכ"ט שם בלשון התשובות הנ"ל.

ט. מתנת שכ"ט אם זוכה בהלוואת עכו"ם, וההעברת חובות בנקיים של עכו"ם במתנת שכ"ט

ועתה נדון לעניין שכ"ט אם יכול לתת הלוואת עכו"ם. רהנה בבי' הביא שיטת מרדיyi בשם אביאסף דאף אם שכ"ט שאומר הלוואי לפולני הדין שכונת, הוא דוקא בהלוואת ישראל ולא בהלוואת עכו"ם. וב"י כתוב לדחות דבר זה, דאם הטעם משום דלא סמכת דעת, והכוונה לסמיכות דעתו של מקבל, מה לנו ולסמיכות דעתו. וד"מ השיג על הב"י דהכוונה סמכת דעת"י מצד הנותן, דליך סמכות דעת של הנותן, ושאיין לדחות דברי המרדיyi بكل, ע"ש. וב"ה ברמ"א לדינא. ובב"ח כתוב לחדר באופן אחר כיון דלעיל אמרינן דב' טעמיים להא הלוואה קונה או מצד דאיתיה במעמד שלשותן או מצד דירושה ירושה, וכיון דלעיקר קי"ל בטעמא דאיתיה במעמד שלשותן ולא בטעם דירושה ירושה,

מרע כירושה, מ"מ למי שראוי לירושו נשאר הסברא דיורש ירושה. ונ"מ לפ"ז לכל הדברים שירושה עדיף על שאר מיili החקנאות, במתנת שב"מ למי שראוי לירושו هو בגדר ירושה ממש, והנה בעצם סברא זו עובdot הנרשוני יבואר להלן שמצינו בע"ז ברמב"ז לא באර השיטות דגר יכול ליתן רק למי שאינו ראוי לירושו ולא למי שראוי לירושו, וטעמו שם דلغבי מי שאינו ראוי לירושו הוא בגדר מהנה ושיך אף בגר, ורק למי שראוי לירושו לא חידשו חידוש רמתנת שב"מ והוא בגדר דיורשה ממש. וכך בגר לא מהני, עי' להלן. עכ"פ סברא זו עד שמדובר בעובdot הנרשוני לחילק בין ראוי לירושו בדין מתנת שב"מ, דلغבי הוא בגדר דיורשה ממש).

יב. מתנת שב"מ על דבר שלב"ל או לדבר שלב"ל
והנה לנבי מתנת שביב מרע בדבר שלא בא לעולם, מבואר בוגמי ובן נפסק בש"ע (ס"י רנ"ג סב"א) לעניין מתנת שב"מ בפירות דקל בלבד הגוף שלא מהני בין שווה דבר שלא בא לעולם. ובן לעניין דבר שלא בא לעולם בש"ע (ס"י רנ"ג) לעניין נותן לעובר שלא מהני, ורק בבנו מהני מצד דעתו של אדם קרובה אצל בניו. (ועי' ס"י ר"י ובן בש"ך כאן, לדון מה הדין לעניין ברייא אם שייך בבנו, וכן אם יש גם עניין של אסמכה ואבו, ע"ש). ועכ"פ חוות בפשיותות שלא שייך מתנת שב"מ, לא בדבר שלא בא לעולם ולא לדבר שלא בא לעולם. ולכ"א

دلיכא הנחה על דבר שאין ברשותו. וכי דע"כ צ"ל רכונת הנתיבות לעניין מתנת שב"מ, וכנ"ל. דכוון שככל, ליכא חפרון דסמכות דעת. והחידוש שלא אמר"י דلغבי ראוי לירושו מתנת שב"מ גרע ולא מהני מצד מתנה, וקמ"ל דמהני (לאפוקי מדין הנחה שלא מהני שלא ברשותו). ובעצם סברא זו דמתנת שב"מ בראו לירושו אמר"י, ולא גרע במא שראוי לירושו, מבואר בחו"מ (ס"י רנ"ג ס"ט), עי"ש ודוק. ולהלן יתבאר מרבב"ז שלא ס"ל מהך סברא. ועכ"פ לפ"ז רנתיבות מיידי לנבי מתנת שב"מ, יצא דכל סברא זו רק אליבא דד"מ שהסביר מצד סמכות דעת, ולא כסברא דב"ח דחסר באית" בבריא, לדבוריו אה"נ דגמ בכח"ג לא מהני.

יא. חידוש עובdot הנרשוני בראו לירוש
וועוד כתוב בפתח תשובה חידוש מתשו' עובdot הנרשוני שדן בדבריו היב"ח דהלואת עכו"ם החפרון מצד דליתא בבריא במעמד שלשתן. ובין דבריו כתוב לחידוש דכל מה לדינא לא קייל מטעמא דיורש ירושה, הוא רק לנבי מי שאינו ראוי לירושו, אבל בבנו ובמי שראוי ירושו שוב בו נשאר הסברא דיורש ירושה, ונ"מ אפשר להקנות הלואת עכו"ם (ועי' פת"ש שצין לדבריו (בס"י רפ"א), ושם הביא שבסברא זו עובdot הנרשוני נחלקו גדויל האחרונים רעכ"א וחתנו החרטס אם לקבל החדש זה של עובdot הנרשוני, ע"ש). ועכ"פ יוצאה חדש דאף אי נימא דلغבי מי שאינו ראוי לירושו לא אמר"י דמתנת שביב

שנתבאר לעיל בסוגיא דהלוואי לפולוני מבואר דהנמ' השוויה מתנה ש"ט לירושה, יורש יורשה. א"כ כמו שמצוינו שמעיל יורשה ע"י משמש בקשר להנחלת לבנים, ח"ג כאן מועל במתנה שכ"ט שהמקבל במתנת הנותן זוכה בוה בקשר ומוריש את זה לבניו, אף שנולדו לאחר מכן מתנת הנותן, ע"ש באורך בוה. אלא דמה שקשה בוה מדינה דמויה לעובר, וכmbואר לעיל דמתנה ש"ט לדבר שלא בא לעולם לא מהני, ולא אמר" דלחוי כירושה דמהני אף לדבר שלא בא לעולם, וא"כ למה כאן מהני דהלא הנולדים אינם בעולם (ועי' אור שמח הל' זכי' שעמד בך, וחוכיח מדינה דמויה לעובר דעת'ב במה שקשרו, למקבל המתנה לא משווין לירושה, ודהה דברי הקצת דמתה מקבל בחוי נותן מהני מצד יורשה. וכן באמרי משה (ס"י ל"ט) העיר בוה, ע"ש).

יד. ביואר הקצות מ"ש ממוצה לעובר دلاء קנה

ובאמת דבקצהה"ח (ס"י רנ"ג) גופי הרגיש בקושיא זו ורמו ג"כ לסבירא היל' דמת מקבל בחוי נותן מהני מצד יורשה, והטעם לויה דכיוון שהוא לירושה זוכה המקבל בוה בקשר, ומוריש ע"י משמש לנולדים שנולדו אף אחר מיתה נותן. משא"כ לנולדים דהינו עובר, זהה לדבר שלא בא לעולם, דלא מהני (ומכח זה שם נראה שריצה לבסם שיטתו אכן דהנחלת דרייב"ב מהני בדבר שלא בא לעולם, מ"מ לדבר שלא בא לעולם לא מהני. והנה צ"ל דהוכחה מעובר, דמתנה

יל"עadam נשوة מתנה ש"ט לירושה, א"כ צריך לברר הדין בפירות דקל לנבי ירושה, דבנסיבות אין מציאות לה, דירושה זה על דבר שקיים ולא על פירות דקל, וא"כ בהכרח דירושה זה על הנוף ולא על הפירות. עי' גם עורה"ש (ס"י רנ"ג סכ"ז) בזה. ולענין יורשה לדבר שלא בא לעולם בגמ' מבואר להדין דירושה הבאה מלאי' אני, ומשמעותה דמיילה קייל דאף לעובר מהני יורשה. עי' שיטות הראשונים בזה בש"ך (ס"י ר"י) שהביא פלוגתא בוה בין ר"פ לראב"ד.

יג. דין מת מקבל בחוי נותן שוכו היורשים אף בנולדו אחר מיתה נותן. וחטם.

והנה מצינו בגמ' ניתין במתנה שכיב מרע אף אם מת מקבל בחוי נותן הדין שקנה המקבל והירושים שלו. ואף אם נולדו אחר מיתה נותן, והשאלה מאיזה טעם מהני. ובקצתה"ח (ריש סי' ר"נ) הביא בוה פלוגתא, רתוס' ורא"ש כתבו הטעם דמהני משום שמתנת ש"ט קונה לאחר מיתה למפרע, ונמצא כבר נקנה להrecipient מהיים. ורש"א ור"ז כתבו אף שלא נקנה למפרע, מ"מ כיון דקייל דחולך כובי, ממילא כבר קני לו מהיים. ונ"מ בגיןיו באופןן שלא מסר מחיים, דרש"ב"א ור"ז לא מהני במת מחיים, דרש"ב"א ור"ז לא מהני במת מקבל בחוי נותן. עי' בנתיבות שהביא סברות מהרי"ט דמהיים אילא שעובה, ולגבי זה סני דמהני במת מקבל בחוי נותן, עי"ש. ובקצתה"ח (ס"י קב"ח) כתוב לחדר בוה באופן אחר, דכיוון דכפי

רישעת הKENIN הוא שעת האמירה, אף שהליך הKENIN בשעת המיטה מ"מ מעשה הKENIN בשעת האמירה ונגמר (וון' ביאור כוונתו רכזון שמעשה הKENIN נגמר, איבא כלתה. והיינו שאף שיכול לעשות מעשה קENIN שיחול על אחר לו, והוא רק לkenות הדברים שהיו בשעת אמרה, אבל kenות הדברים שאח"ב כבר ליבא מעשה קENIN. אך צ"ב קצת למה ליבא כלתה בלבד, דהאמירה נגמרה, ובשעת חלות דהוא שעת המיטה, כבר ליבא מעשה קENIN, ויל"ע. והוא אפשר לצדר לפימ"ש לעיל דאף אם חל רק לאחר מיטה, מ"מ מיד באמירה מקבל המקבל מהנה שם יורש, והוא שחל עתה, ולכן מהני רק למה שביעולם בשעת אמרה, ומайдך ליבא כלתה. או אפשר לצדר כמהרי"ט שחל עכ"פ שעבוד, ובזה עכ"ב ציריך שהדבר יהיה בעולם בשעת אמרה, ומ"מ ליבא כלתה דחל משחו בשעת אמרה), או דנימה שהאמירה נופא נשכחת עד שעת המיטה, ושוב ליבא כלתה, ומילא אף אם באו לעולם אחר האמירה ג"כ מהני. וכ' רעק"א רבPsiות העיקר בסברא א', דהאמירה לא נשכחת, ומילא ציריך שהדבר יהיה בעולם בשעת האמירה. אולם, דיקת מותס' בניגיטן שהוחכרו לחדר בסוגニア דמת מקבל בחוי נותן, דע"כ שמתנת ש"מ חל למפרע. ועיקר הוכחתם זהה דהלא אם יש נולדים שנולדו "אחר" מיטה נותן, לא וכו', וע"כ שוה חל למפרע. והוכית, דלמה לא הוקשה להם מאותם שנולדו אחר שעת אמרה קודם המיטה, וע"כ ממש מעדבזה ליבא חסרון

ש"מ אף דברושה שווייה רבנן לעניין מה מקבל בחוי נותן, מ"מ לא מהני לדבר שלא בא לעולם. והוכחה זהה דהנחה לא מהני). אך בעצם סברת הדברים צ"ב, דלמה מה מקבל בחוי נותן מהני, דעתכ"פ זה דבר שלא בא לעולם, הנולדים, ואיך וכו'. ויש שרצו לבאר בconvet הקצוה"ח דאף אי נימא דמתנת ש"מ כירושה שווייה רבנן, איןנו מידי דממי לא, אלא שחל עלייו בשעת המתנה שם ירוש, ואח"ב מALLYO זוכה בשעת מיטה כדיין יורש. ולכן ס"ל לקנות לחלק דבמת מקבל בחוי נותן דעתכ"פ בשעת המתנה יש למקבל דין יורש, מילא משא"ב עובר דאינו בפרש הKENAH, ולא חל עליו שם יורש (וצ"ל דאף דבירושה מצינו גם לעובר מהני, מ"מ משווים מתנת ש"מ להנחה דריב"ב, ולא לירושה, ויל"ע בב"ז). ובעיקר הך עניינה דמתנת ש"מ בדבר שלא בא ביל דלא מהני, מהא דעובר, ע"י שות' שואל ומשיב (ח"א סי' מ"ה בזוזה).

טו. ספק הרעק"א לנבי דבר שבעת האמירה לא היה בעולם ובשעת מיטה בעולם

והנה בשות' רעק"א (ס"מ קמ"ז) כתוב להסתפק בהך דיןא דשב"מ לא יכול להKENOT דבר שלא בא לעולם, מה הדין לנבי דבר שבעת אמרה עדין לא היה בעולם, ורק אח"ב בשעת מיטה כבר היה בעולם. אם נחשב בדבר שלא בא לעולם שלא יקנה, או לא. וצדדי הספק אי נימא

רמיהני. ובמשנ"ל חלק עלייו וכותב דקי"ל רミלתא דליתא בבריא ליתא בשכ"מ, ולכון לא חל על דבר שאיןו קצוב. ומבואר דנהלקו הר"ם די בוטון והמשנ"ל אם קי"ל כסבירא דיויש ירושה או לא, וכאמור לעיל, דבר"ן וכן בב"ח נראת, בהמשנ"ל דליך לדינה דיויש ירושה, ובאו"ש כתוב עלייו וכמה תקיף חילא דאלנ"א דא למינקט בפשיטות ולמישבק טעה דרב פפא דהויאל וירושה ירושה וכו'. והאריך שם טובא בוה, ותמצית דבורי דבירושלמי נמצוא מבואר להדייא רמתנת ש"מ איתא אף בדבר שאינו קצוב. וביאר שם דעת דהירושלמי סובר דיש ירושה בדבר שאינו קצוב, ולכון גם במתנת ש"מ מהני באינו קצוב, וכותב שכן הדין גם לנבי דבר שאינו מסויים רמיהני במתנת שכ"מ. ודרייק מלשון הרמב"ם שבחלכה א', ג', ה' לענין דבר שאינו מסויים כתוב שדורוקא בבריא יש חסרון ולא בשכ"מ. ואילו בהל' מכירה (פרק ב"ב) נבי דשלב"ל, לא חילק בין בריא לשכ"מ, ע"ש עוד באורך.

ובסוף דבריו כתוב להסתפק גם לענין נכסים שאינם ברשותו, כמטלטליין שנגנולו, מה דין לענין מתנת שכ"מ. דלא"י תלי בטיעמים הנ"ל, דlatentum דירש ירושה ש"ך אף באינו ברשותו כדין ירושה (ועי פט"ש (ס"י רנ"ג) בשם נתיבות (ס"י רפ"א) דנהנלה לא מהני על דבר שאינו ברשותו, וכוב"פ ירושה לכוב"ע מהני בדבר שאינו ברשותו, אבל לטעם דאיתתי בבריא לא ש"ך כאן. וכותב שמצו בשו"ת מהר"ח אור ורוע

דרבר שלא בא לעולם, ע"ש. וחשבי רהיה אפשר לבאר ספיקת הרעך"א באופן אחר לפי מה שנתבאר לעיל רמתנת ש"מ כירושה שווה רבנן, דהספק האם הביאור דבעצם זה מתנה רגיליה שהומן הקובע בה הוא שעת האמייה, רק דחו"ל נתנו לו גדרים של ירושה, אבל לא דחשיב ממש ירושה. או דהביאור דבעצם נתנו לו דין ירושה ממש, ונפק"מ שהכל חל לאח"מ ולא קודם לבן, והاميיה רק גילוי לרצון של נתינת המתנה ודינה כירושה. ולפ"ז פשוט שלא חל כלום קודם המיתה, וליכא חסרון בדבר שלא בא לעולם קודם המתנה, ועי' בזה. אלא דאם כנים אלו בוה, יהי מוכrho דלהצד דזה גדר של ירושה ממש, ודאי שחל רק לאחר מיתה ולא א"ש בדעת תוכם דהם ס"ל שמתנת ש"מ חל למperf, והם גופי ס"ל דליך חסרון בדבר שלא בא לעולם דבא לעולם קודם המיתה, ועי' בזה (ודוחק לומר קודם שחידשו למperf, ס"ל דזה גדר של ירושה ממש, וליה לא צרייך לחדר למperf, ולכון ס"ל לדדר שבא לעולם קודם המיתה. אבל אחר דMOVICH שנס בא לעולם אחר המיתה מהני, ע"כ דזה למperf לגמרי, ועי').

טו. מתנת שכ"מ בדבר שאינו קצוב

ואינו מסויים

ובאור שמה (הלו' וביה) הביא דברי המשנה למלך (הלו' זביה פ"ח) שהעתיק דברי הר"ם די בוטון לענין מתנת שכ"מ אם מועל בדבר שאינו קצוב, וכותב

רק היכא שהחסרון בגברא שלא בר ירושה, אבל בשאר מילוי דלייתא בירושה, עכ"פ איתא בשכ"מ, ונשאר בצע"ע (ולבאי' קצת היה מקום לדון בספק זה מה שחוובא לעיל, רהלא מצינו בשו"ע (ס"י רנ"ג ס"ט) רמתנת שכ"ט לירוש בשואמר בלשון מתנה, אמר"י רהכונה למיתה ולא לירושה (עי" נתיות שהביא בשם מהרי"ט לבאר יסוד זה דראף למי שרatoi לירושו, מ"מ אם לשון מתנה לטובתו שלא יהי ירושה, אמר"י שואה מתנה), וא"כ משמעו בדיין זה דלא אול' בתר סברא דירושה לקלקל, רק לטיבותא בירושה אולין בתראי. וע"כ צ"ל דמה דברג שעני, משום שמופקע לנמרי מירושה, דבזה יש חסרון טפי, ועי" בזה).

ית. דין גר במתנת שכ"ט וביאורו. שיטת הרמב"ן בדיין מתנת שם בירושה ומ"מ בזה

והנה בדיינא דגר, נתבאר בזה פלונטא בראשונים הובא בב"י (ס"י רנ"ו) שדעת הגאנונים שנר לא יכול ליתן מתנת שם דוקא למי שרatoi לירושו, אבל למי שאינו ראוי לירושו שרי ליתן. ורא"ש כתוב ע"ז שאין אלו אלא דברי נביאות להחלק בין רואי לירושו לאין ראוי לירושו, וכן העיר ע"ז בב"ח. ובש"ע העתיק סברת הגאנונים ושב"ד הריך' רומב"ם להחלק בין ראוי לירושו לאין ראוי לירושו. ורמ"א הביא דעת הרא"ש דלייכא חילוק. ובב"י ביאר סברת רב האי בזה, דברاوي לירושו יבואו לומר שהוא ירוש דאוריתא ולבן חז"ל חורידו

(ס"י קי"א) דנקט בפסקות דשייך מתנת ש"מ בדבר שאינו ברשותו, והכונה בטעם הנ"ל דיווש ירושה. וכן ציין לשוחת תשב"ז (ח"ב ס"י רל"ה) שתלה לנדרן זה בכ' הטיעמים, ע"ש. ושם גם כתוב לתלות כב"ח הנדרן בחלוות עכו"ם אי מהני בשכ"ט, שתלו בטעמים הנ"ל. ועי" עוד בערך השולחן (ס"י רנ"ג סכ"ז) שכטב בפסקות בזה מדנפשי' וויל': אבל דבר שאינו ברשותו נ"ל דיכול ליתן במתנת שכ"ט אע"ג דבריא אינו יכול להקנות, והטעם דהרי אמרו חז"ל דמה דאיתא בירושה איתא במתנת שכ"ט. ופסקתא דהיוש ירוש גם דבר שאינו ברשותו, ולבן נקנית במתנת שכ"ט וכו', ע"ש (ויש להעיר לפימ"ש לעיל בשם עבודת הנרשוני דבא' שהוא ראוי לירושו, בלא"ה נשאר הסברא דירוש ירושה, א"כ לדידי' בלא"ה פשיטה דבכל דברים הנ"ל אליכא מתנת ש"מ למי שרatoi לירושו, ועי').

ז. מתנת שכ"ט בדברים שיש לו רק טובת הנאה

ובהמשך דבריו (פי"א הט"ז) כתובiao להסתפק בהיפך לעניין דברים שאין לבעליהם אלא טובת הנאה, אמנםobar ברמ"א (ס"י רע"ו) שאם נמצא ביד אחרים ליתא בירושה, ומайдך לנבי הקנאה קי"ל דטובת הנאה אפשר להקנותה באגב, א"כ הספק מה הדין לגבי מתנת שכ"ט, מי נימא דידיינין בזה כמו בגר דכיוון דלייתא בירושה ליתא בשכ"ט, וה"ג לעניין טובת הנאה דלייתא בשכ"ט, או דנימא דהילפותא

הא דשו"ע (ס"י רנ"ג ס"ט) דכשנותן במתנה דשכ"מ לירוש פקע דין ירושה וליכא נבי מני, ולהנ"ל לכא' לרמב"ז ליבא מקום לוה כלל, אלא נתחדר כלל בראיו לירושו דינה דשכ"מ, רק דין ירושה גמור אית' לי, ויליע. ועוד יש להעיר לפ"ז בספקת האו"ש לענין טובת הנאה בשכ"מ, אם יש לדמותו לנער דליתא במתנת ש"מ משום דליתא בירושה. ולה מבואר לדעת ש"ע שסביר שדין גר רק בראיו לירושו, א"כ להבנת הב"י שסביר שבצעם וראי דליך גריועתא מצד סברא דמתנת ש"ט בירושה, וחוכחה לוה מזה דבאיינו ראיו לירושו מקבל ורק בראיו לירושו גר פשות לדגבי טובת הנאה בשכ"מ לא שיק, ופשות לדלבו"ע יוכה בטובת הנאה, דבאן לא שיק נירח גר וכמ"ש ב"י. ולסביר רמב"ז הנ"ל ג"ב, ממ"פ, דלמי איינו ראיו לירושו א"כ נשאר דין מתנה גמור, וא"כ לדידי" פשות דלאינו ראיו לירושו איבא מתנה בטובת הנאה, ובראיו לירושו, שם זה גדר של ירושה, וא"כ בזה פישיטה דליך מתנת ש"ט בטובת הנאה דידיו כירושה ממש. ועי' בב"ז).

גם המתנת ש"מ שלו. וזה הכוונה מתנת ש"מ כירושה, היינו שיבואו להקל בירושה. משא"כ במני שאינו ירוש כלל שיק זה (ובסבירו זו משמע בשם"ג הובא בב"ח, וכן בראם"ז במלחמות). אולם בהנ"א הביא סברת הרמב"ז בחידושים לב"ב וכן במלחמות שבאייר שיטה זו באופן מחודש, דבעצם לכא' קשה מה שיק לומר מצד מתנת ש"מ כירושה ממעט" גר, דא"כ לא שבכת חי, לכל נתן מתנת ש"מ נתן גם למי שאין ראוי לירושו. ולבן ב' הרמב"ז צריך לברר הכוונה שמתנת ש"מ כירושה היינו דכיוון לכל חידוש דמתנת ש"מ כירושה, א"כ בכל החידוש דמתנת ש"מ שكونה הוא רק בגין ראוי לירושו דליה צריך תקנת חוליל, אבל למי שראיו לירושו לא תיקנו, ונשאר מדין ירושה. ולבן בראיו לירושו גר, דליך משום ירושה לא זוכה, משא"כ באינו ראוי לירושו, שעכ"פ מצד תקנה בתקנת חוליל אית' לי (וחנה חידוש זה דראם"ז כמו שהובא לעיל ע"ד UB) הגרשוני וביתר מני דלא רק שאצל ראוי לירושו נשאר הסברא דיורש ירושה, אלא דהתקנה דשכ"מ ליתא נבי' ושוב דין כירושה גמורה, ופשות שככל דיני ירושה עליו. ולפ"ז לכא' יש להעיר דסבירו זו דראם"ז גם לא יתיישב עם

העלוה לדינא:

בנדון השאלה הא', אם חלה הצואה על הלוואות בע"פ שלא באו לידי גביה זה מבואר בוגם' שהלה המתנה, ומבי' טעמיים. או מצד דאית' בבריא במעמד שלשתן, או מצד דיורש ירושה. והבאנו שזה פלונטה באחרוניים איזה טעם נשאר למסקנה. ומבוואר בוגם' שעל מתנת שכ"מ לא מועיל מהילה. ויש פלונטה בין העיר שוזן

והש"ך לסמ"ע בביור הטעם לזה. והבאו שולדעת רעכ"א יש מקום לצדך שהמקבל מהנתן שב"ם יכול למחול על החוב.

ולענין הלואת עכו"ם, יש ב' מעמים שלא תחול המנתנה, או מעד דלא שייך הסברא ראייתא במעמד שלשתן דלא שייך בעכו"ם, או מעד חסרון בסמכיות דעת. ובתבוננו לדון דנפק"ם בין הטיעמים לעניין חובות בנקאים שביד עכו"ם, שלטעם בסמכיות דעת, בחובות בנקאים לא חסר בסמכיות דעת. אבל לטעם דליתא במעמ"ש, לא שייך טעם זה אף בחובות בנקאים. וחובה סניף לאופן חלות המנתנה בחובות שביד עכו"ם, עפ"י הדתיות, אם כוללן בכלל שאר הנכסים, Dao ניתן להעביר. אולם כבואר ליעיל כל סברא זו היא רק לטעם בסמכיות דעת, Dao כשבול אין חסרון של סמכיות דעת. אבל לטעם דליתא במעמ"ש, חידוש והדנתיבות לא קיים, ושוב אין מקום לسانיף זה. סניף נוסף שהובא בזה, הוא חידוש עבורות הגרשוני שהחידש שאם המקבל ראוי לירוש הנתן, אין יותר לטעם דאית"י בבריא, ומועל המנתנה מדין ירושה. ולפ"ז גם חובות של עכו"ם או בנק של עכו"ם עוברים למქבל אם ראוי לירושה. (והבאו שוגם ברמב"ן ממשמע סברא זו דעבותת הגרשוני). ואזין שדבר זה שניי במחולקת נ долיה الآخرون רעכ"א וחת"ס אם לקבל סברא זו.

ובאשר לשאלת היב, להאמור יוצא שלא חלה הצואה על דברים שלא באו לעולם כדמי שכירות וכיוצ"ב, בין שלא בא לעולם. וכן מבואר להדייה בשו"ת רעכ"א (ס"י קמ"א) בשאלת זו של צואה על דמי שכירות, שם בתשובה להנרי מליסא כתוב שזה דשלב"ל, ולא חלה הצואה. וביאר שם מ"ש מדרמי יין שאמורים שהבונה יין לדמי. ורצה לצדך עוד, שאף במפרש בית לדמי שכירות, לא מהני. ורעכ"א בשו"ת (ס"ס קמ"ז) מסופק כלל כי בעולם בשעת אמרה ויישנו בשעת מיתה, אם נחשב כאן לעולם. וחוכיח מתוס' בגין דמהני. ונ"ט להניל' שדמי שכירות וכיוצ"ב שבאו לעולם בשעת מיתה, תחול בהם המנתנה.

ובאשר לשאלת היב' אם חלה המנתנה על דברים שנגלו ממן או פקדנות שכפר הנפקד שדין בדבר שאיןו ברשותו. לפי המבואר בשו"ת מהר"ח אור זרוע, וכן דעת תשב"ז, וכ"ג דעת האו"ש, וכן מפורש גם בעורך השולchan שמתנתן שב"ם חלה גם על דבר שאינו ברשותו. וכן באופנים הניל' אכן תחול המנתנה. ולענין דברים שיש לו בהם רק טובת הנאה. כאמור האו"ש כתוב להסתפק אם תחול המנתנה או לא (ובתבוננו קצת לדון בזה, דלאכ' יש מקום לומר דלבוי"ע תחול המנתנה בשב"ם גם על דברים שיש בהם טובת הנאה בלבד).